

HØRING - NOU 2010:8 Med forskertrang og lekelyst. Systematisk pedagogisk tilbud til alle førskolebarn

Uttalelse fra Universitets- og høgskolerådet, ved Nasjonalt råd for lærerutdanning (NRLU)

Nasjonalt råd for lærerutdanning velger å konsentrere sin uttalelse om de deler av utredningen som omhandler kompetanse for tilsetting i barnehage, overgang mellom barnehage og skole og som berører rammeplaner for lærerutdanning. Generelt til begrepsbruken må det sies at det er viktig å være diskuterende i den fasen vi er inne i nå, for ikke å foregripe utarbeidelse av ny rammeplan for førskolelærerutdanning. NRLU synes utvalget har gjort et grundig og godt arbeid, men etterlyser kreativitet og nytenkning.

Til kapittel 11.6. Drøfting av målgruppe

Nasjonalt råd for lærerutdanning (NRLU) stiller seg skeptisk til at utvalget har valgt å konsentrere seg om 3-5 åringene, og ikke foreslår tiltak rettet mot de yngste barna. Vi frykter at dette bygger opp under uønskede holdninger som at barnehagen for denne målgruppen bare skal ivareta primære pleie- og omsorgsbehov, og ikke er et pedagogisk tilbud. Dette er en oppfatning som fremdeles kommuniseres i flere sammenhenger, dessverre i blant også fra barnehageansatte. Fra et faglig ståsted dreier dette seg om å undergrave et sentralt pedagogisk fagfelt. En må ikke undervurdere omfanget og betydningen av utvikling og læringsprosesser som barnet gjennomgår i småbarnsfasen. Menneskerettslig sett står vi i fare for å diskriminere en gruppe mennesker som i liten grad er i stand til å målbære egne ønsker, og som derfor kan karakteriseres som sårbare. De yngste barna har derfor har spesielt sterke behov for kvalifiserte blikk og kyndig oppfølging fra et pedagogisk kompetent personale.

Til kapittel 12.1. Obligatorisk barnehage og 12.2. Gratis barnehage

NRLU støtter anbefalingen fra utvalgets flertall om at barnehagetilbudet skal være frivillig, og følger ikke argumentene om obligatorisk barnehage. Rådet ser imidlertid forbindelsen til barnehagen som allmenn utdanningsarena, og mener at prinsippet om gratis utdanning i Norge på sikt må få konsekvenser i form av et gratis barnehagetilbud for alle barn over ett år, ikke bare for barn i den aldersgruppen som utvalget definerer som målgruppe for et systematisk pedagogisk tilbud.

Til kapittel 2.4.1. Barnehagens innhold og oppgaver

Rådet støtter forslag om at det i rammeplan for barnehagen i tillegg til mål knyttet til fagområdene også settes mål for barnehagens arbeid med lek, omsorg, og sosial kompetanse. Dette må også tas med i diskusjonen om rammeplan for førskolelærerutdanning.

Til kapittel 12.5. Personalet i barnehagen

Rådet støtter forslag om

- Innføring av et varig system for etter- og videreutdanning for ansatte i barnehagesektoren
- Igangsetting av varig systematisk lederopplæring av styrere i barnehagene

NRLU deler utvalgets bekymring over det lave utdanningsnivået i barnehagen og det høye antallet dispensasjoner, og støtter forslag om

- Minst 50 prosent av de ansatte i barnehagen må ha førskolelærerutdanning eller annen tilsvarende pedagogisk utdanning
- Minimumskrav til formelle kvalifikasjoner hos assistenter i barnehagen
- Lovfesting av krav om barnehagefaglig kompetanse i kommuneadministrasjonen

Noe av årsaken til mangel på kvalifiserte søkere ligger i at det utdannes for få førskolelærere. Vi vet at andre yrkes- og utdanningsgrupper har kompetanse som kan være relevant for å fylle lederstillinger i barnehagen, og etterlyser en utdyping av hvilke typer utdanning som utvalget vurderer som tilsvarende i denne sammenhengen.

Med dagens dispensasjonspraksis blir det tilsatt pedagogiske ledere som er helt uten utdanning. Det er ikke vanskelig å sympatisere med forslaget om at muligheten til dispensasjon fra utdanningskravet må innskrenkes. Her er barnehageeiere i en vanskelig situasjon fordi det er stor mangel på kvalifiserte søkere. Å innskrenke dispensasjonsmuligheten vil kunne resultere i ubesatte stillinger, noe som kan føre til en forverring av bemanningssituasjonen.

Når kompetente søkere til stillinger som styrere og pedagogiske ledere uteblir, henger dette sammen med statusen til yrket. Flere av utvalgets forslag som gjelder kompetanseheving, dreier seg også om statusheving.

- NRLU støtter forslaget om kampanje for rekruttering til førskolelærerutdanning, og foreslår at den pågående GNIST-kampanjen for rekruttering til grunnskolelærerutdanning utvides til å omfatte flere lærerutdanningsslag.
- NRLU støtter videre forslag om lønnsløft for førskolelærere. Dette er et nødvendig tiltak både for økt status og for at yrkesgruppen skal komme opp på et lønnsnivå som er akseptabelt sett i sammenheng med utdanningens varighet.

NRLU mener at førskolelærerutdanningen bør bli en femårig utdanning på mastergradsnivå, og går med dette lengre enn utvalgets forslag om fireårig førskolelærerutdanning. Fireårig utdanning er en hybrid i vårt utdanningssystem fordi den faller mellom to utdanningsnivåer. Den fireårige grunnskolelærerutdanningen tilbys allerede som femårig masterutdanning flere steder. Vi tror at en utvidelse og nivåheving av utdanningene både vil medføre en betydelig

heving av kunnskaps- og kompetansenivået i barnehagen, og samtidig være et ledd i å heve statusen for yrke og utdanning. Dette vil igjen gi utslag i form av økt rekruttering, og rekruttering av sterkere søkere. NRLU stiller seg generelt bak forventningen til studenter og institusjoner om skjerpet studieintensitet i førskolelærerutdanningen, men mener at dette ikke kan settes opp mot studiets totale omfang og nivå. Argumentene om at en utvidelse av utdanningen forutsetter høyere studieintensitet i dagens utdanning, er etter vår oppfatning en krysskopling.

Å heve utdanningen til masternivå har å gjøre med hvilket kompetansenivå vi mener arbeidet som pedagogisk leder og styrer krever. Den lave kompetansen i barnehagen er et paradoks når man tenker på hvilke verdier og ressurser som barnehagen forvalter, og hvilke instanser barnehagen skal samhandle med.

12.6. Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole

NRLU støtter utvalgets vurdering av betydningen av bedre samarbeid og mer sammenheng mellom barnehage og skole, og ser behovet for kompetanse om de ulike nivåene i utdanningsløpet på tvers av lærerutdanningene. Rådet har tidligere etterlyst større fleksibilitet i rammeplanen til praksis utenfor grunnskolen og mener det bør åpnes for at studenter i grunnskolelærerutdanning kan velge barnehagepraksis. NRLU støtter derfor utvalgets forslag om at studenter i grunnskolelærerutdanning gis anledning til barnehagepraksis, og mener at det bør legges opp til en mer fleksibel praksisordning i grunnskolelærerutdanningen.

NRLU støtter også utvalgets anbefaling om at det gis tilbud om kompetanseutvikling til førskolelærere og grunnskolelærere vedrørende samarbeid mellom barnehage og skole, og ser mulighet for at slike tilbud kan inngå i en strategisk satsing på videreutdanning. Vi mener at videreutdanning må gi lønnsuttelling for førskolelærere på samme måte som for lærere i skolen.

12.8 Kunnskap om barnehagens betydning

NRLU støtter generelt forskning knyttet til barnehage, og ser at temaene som er løftet frem, knyttet til kjønnsutbytte, har aktualitet.